

ART-CONSTRUCTION ACTIVITIES FOR ART TRAINING LESSONS TO STUDENTS VII GRADE AND THEIR PROJECT “KUKERSJA MASKA”

Magdalena Cholakova

Faculty of Fine Arts, VTU “St. st. Cyril and Methodius”, Bulgaria

ХУДОЖЕСТВЕНО-КОНСТРУКТИВНИ ДЕЙНОСТИ В ОБУЧЕНИЕТО ПО ИЗОБРАЗИТЕЛНО ИЗКУСТВО НА УЧЕНИЦИТЕ ОТ VII КЛАС – ПРОЕКТ „КУКЕРСКА МАСКА“

Магдалена Чолакова

*Факултет по изобразително изкуство, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“,
България*

Abstract: *This study describes the creative process and motivation of the students of VIIth grade of Emiliyan Stanev school in Veliko Tarnovo for participation, desire for expression and teamwork in the art lessons. The artistic and constructive activities aim at creating new original designs and models that develop the plasticity and dynamism of child imagination.*

Keywords: *Motivation, Interest, Imagination, Creativity, Decorative Art, Artistic and Constructive Activities*

Резюме: *Направеното изследване описва творческия процес и мотивирането на учениците от VII клас на СУ „Емилиян Станев“ за участие, желание за изява и работа в екип в часовете по изобразително изкуство. Художествено-конструктивните дейности имат за цел създаване на нови оригинални проекти и модели, които развиват пластичността и динамичността на детското въображение.*

Ключови думи: *мотивация, интерес, въображение, творчество, декоративно изкуство, художествено-конструктивни дейности*

Художествено-конструктивната дейност в обучението по изобразително изкуство е творческа дейност за създаването на оригинални художествени

проекти и творби. Този метод е основа за развитието на пластичността и динамичността на детското въображение – учебните задачи се съобразяват с възрастовите и индивидуалните възможности на децата.

В уроците се използват най-разнообразни материали (хартия, картон, дърво, пластмаса, плат, естествени материали и др.) и изобразителни техники – апликация, колаж, моделиране и т.н.

Методическата организация на уроците включва на първо място изясняване на творческата същност на избраната изобразителна дейност, а след това – разграничаване и характеристика на отделните задачи по изпълнението на художествения проект.

Творческата същност на художествено-конструктивната дейност предполага висока степен на активност на учениците във всички етапи на изпълнението на учебните задачи по проекта. От учителя се изисква да мотивира учениците и да поддържа тази мотивация непрекъснато – от началния до крайния етап на проекта.

Има немалко деца, които проявяват несигурност и нямат резултати в обикновените художествени дейности, но имат развита сръчност и умения за боравене с различни конструктивни материали. За такива деца художествено-конструктивната дейност е силна мотивация за творческа художествена изява.

МОТИВАЦИЯ

Особено внимание се отделя на предварителната мотивационна адаптация на учениците към проблемите на проекта. Отделните методи и подходи в обучението трябва да се прилагат комплексно, а не изолирано и самоцелно. Например встъпителната беседа най-често се допълва с онагледяване, а практическата подготовка изисква демонстрация. Последната се допълва с обяснения и указания за практическото изпълнение. При индивидуалните и груповите корекции, в практическата реализация се използват указанията, обяснението и беседата.

Съществена роля за активизиране на учениците в изобразително-творческия процес имат емоционалните усещания и реакции. Ето защо организацията и провеждането на учебната дейност трябва да осигуряват емоционална нагласа за участие в изобразителния процес. Като особено ефективно в предварителната мотивацията се очертава участието на учениците в подготвянето на материалите за провеждането на урока (автентични образци на приложното народно творчество, фотографии, аудио и видеозаписи).

Многообразието на съвременните информационни и комуникационни технологии и тяхната масова достъпност дават възможност за мотивираща изява на децата и активизирането им не само при усвояването на нови знания, но и при практическата изобразителна дейност.

ПЕРИОДИЗАЦИЯ НА ИЗОБРАЗИТЕЛНАТА ДЕЙНОСТ

Важна роля при анализа на детската изобразителна дейност и мястото на художествено-конструктивната дейност има разбирането на периодите в детското творчество.

Периода между 11 и 14 годишна възраст е познат като стадий на „перспективно-пространственото изобразяване“. В тази възраст закономерен факт е „затихването“ на стремежа за изобразителна дейност.

В периода след 11 години, изобразителната дейност навлиза в така нареченият „визуален реализъм“ понеже се основава предимно на непосредственото визуално впечатление. Рисуването и моделирането по въображение отстъпват пред интереса към натурното изобразяване. Един от критериите за качествена рисунка за ученика е постигането на достоверност на изображението с изобразявания образ. Това води често до използване на копиране или прерисуване от чужди образци. Процесите свързани с изграждането на пространството са сложни и продължителни. Те обаче са придружени от някои негативни явления. Постепенно в рисунките намалява експресивността, за сметка на „изсушаването“ на формата. С навлизането в юношеската възраст характерният за детството перманентен импулс постепенно отминава. В стремежа да покажат изобразителните си възможности, учениците често допускат грешки, които още повече ги демотивират за участие в художествени изяви.

РЕАЛИЗИРАНЕ НА ПРОЕКТ „КУКЕРСКА МАСКА:

В следващите стъпки проследяваме протичането на проекта, който бе реализиран в четири паралелки на 7 клас на СУ „Емилиян Станев“ в продължение на 6 учебни часа.

Подготвителен етап

Проучване на кукерските маски, кукерските игри и обичаи.

В този етап на децата се представя новата задача, като за домашна работа те трябва да съберат информация под формата на различни снимки, видеоматериали и интересни публикации от кукерските игри. Техните реакции са много положителни и всички заявяват, че имат голямо желание да изработят кукерска маска.

Встъпителна беседа

Встъпителната беседа се провежда с активното участие на учениците, които са направили самостоятелно проучване по темата. Обсъждаме формата, значението на маските, както и материалите, от които са направени. Обръщаме внимание на композицията и цветовете, които се използват. Използвам цветни илюстрации от Кукерски игри, чрез които учениците могат да усетят богатото разнообразие от форми и цветове на всяка кукерска маска.

Кукерските маски са обредни предмети, свързани с народните обичаи за прогонване на злите сили, затова те изглеждат страшни. Звукът на различни по големина медни и бронзови звънци, окачени на костюмите, също допринася за специфичната атмосфера на празника. Материалите, от които са изработени кукерските костюми и маски са козина, вълна, кожи. Задължителните елементи, които присъстват при всяка маска – рога, мустаци, брада, зъби, страшни очи, големи вежди и нос.

Разказвам специфични подробности за изработката на кукерските маски:

Обикновено са направени от дървена конструкция. Върху нея са закрепени разноцветни конци, вълна, козина, парченца разноцветни платове, огледала, лъскави пайети и други елементи. Кукерската маска трябва да бъде страшна, за да изплаши и изгони злото. Най-ранни първообрази са маските представящи вида на овен, козел и бик. Тяхното задължително присъствие в Кукерските игри доказва тезата, че по произход тези игри са свързани с древните дионициади. Някои маски имат две лица. От едната страна носят е чип и лицето е добродушно; от другата носят е гърбав, а лицето зловещо. Тези маски са символ на доброто и злото, които съществуват неразделно в света и са неотменими. Голямо значение за символиката на маските имат и цветовете на украсата. И тук преобладава червеният цвят – символ на плодовитостта, на

обновяващата се природа, на слънцето и огъня; черният цвят олицетворява земята и богинята-майка, а белият е символ на водата и светлината.

Обсъждане на материалите, които трябва да донесат за следващият час. Възлагане на задача за събиране на материалите. Поставена е задача учениците да използват въображението си и да намерят интересни цветни и нестандартни материали, с които да реализират своя проект. Давам примери за естествени материали, които могат да се използват в декорирането на маските.

Етап идеен проект

В началото на този етап учениците решават дали искат да изработват индивидуално своята маска, или да работят в екип. Повечето от тях избират да работят в група от няколко човека. Разпределят задачите си и обсъждат идеята за страшното същество, което искат да изработят. След представяне на проектите, те се обсъждат с учениците и се правят корекции при необходимост.

Етап реализация на обсъдените и приети проекти

В хода на реализирането на проектите участието на преподавателя се изразява в насоки и евентуални корекции на допуснати грешки. Прави се демонстрация на основните етапи на изработване на кукерската маска, като се започне от нейната обща форма – конусообразна, трапецовидна, правоъгълна.

Технологията на изработването на кукерските маски включва следните моменти: оформяне на основата от велпапе в желаната форма, изрязване на местата за очите, позициониране на устатата, оформяне на рогата от картон или друг материал. Следващият етап е самата декорация, която се изразява в лепене на различните материали, донесени от всеки ученик. Помага се на тези от тях, които не са сигурни в изрязването и оформянето и композицията; дават се съвети за цветните хартии, преди и филц. Получават се интересни идеи когато една група ученици решава да залепи монета, а други използват различни зърна (боб, леща), макарони и овесени ядки, с които получават интересни фактури и форми.

Материали и различни техники в изработването на маските: апликация, декорация, рисуване с бои, колаж.

Материалите, с които работиха всички ученици бяха особено разнообразни. Поставена им бе задача да донесат велпапе (кашон), което да служи за основа на тяхната маска вместо обичайната дървена основа, която се използва при истинските маски. Въображението се включи на „пълни обороти“. Всички бяха донесли вълнени конци, необработена вълна, филц, бобови зърна, леща, различни цветове фолио, конци за пискюли, цветни хартии и картони, пера. Успяхме да използваме дори сурови макаронени изделия, които имаха изключително интересни форми, а най-впечатляващото беше, че един от учениците използва истински рога за своята маска. За тях бе особено интересно, че могат да работят с топъл силикон, залепвайки избраните елементи върху основата. /фиг. 1 и 2/

Фигура 1.

Фигура 2.

Етап ученическа изложба „Кукерска маска“

Изложбата включваше 33 бр. маски, които бяха подредени във фойето на СУ „Емилиян Станев“ гр. Велико Търново. Учениците участваха във всички етапи от подготовката на маските до тяхното аранжиране и експониране. Изложбата бе открита на 19 февруари 2018 г. /фиг. 3, 4, 5, 6, 7, 8/.

Фигура 3.

Фигура 4.

Фигура 5.

Фигура 6.**Фигура 7.**

Фигура 8.

Анализ и оценка на резултатите

Потвърди се тезата, че при деца, които нямат толкова високи резултати в обикновените изобразителни дейности, художествено-конструктивната дейност е силна допълнителна мотивация за творческа изява.

Изпълнението на проекта „Кукерска маска“ протече при очакваната висока степен на мотивация от подготвителния етап, през идейните проекти и реализацията, до заключителния етап и експонирането на кукерските маски.

МЕТОДИЧЕСКА РАЗРАБОТКА НА УРОК ПО ИЗОБРАЗИТЕЛНО ИЗКУСТВО

1. Структура и вид на учебното съдържание на урока: урок за затвърдяване новите знания и за обобщение.

1.1 Раздел и ядра на учебното съдържание: възприемане на изкуството, „обект и образ“.

1.2 Форма на работа: индивидуална и групова.

2. Цели и задачи на урока:

2.1. Образователни цели: затвърдяване знанията на учениците за същността, произхода и предназначението на обичая Кукерски игри;

изграждане на обобщена представа за връзката между народното творчество и изобразителното изкуство; изграждане на представа за ритуално облекло – кукерски костюм.

2.2. Възпитателни цели: затвърдяване на уменията за споделяне на емоционално отношение при възприемане на художествени творби; възпитаване и създаване на интерес към народните празници и обичаи.

2.3. Развиващи цели: изразяване на емоционално-естетическо отношение към значими празници и създаване на предмети или атрибути, свързани с тях; създаване на естетическо и творческо отношение към цветовете и подбора на материали.

2.4. Проблемно-изобразителни задачи: изграждане на умения за проектиране и конструиране на кукерски маски с различни материали; затвърдяване на уменията за работа с ножица, лепило, картон, вълна, текстил и др.

3. Методи и подходи на обучение: беседа, разказ за народните традиции, празници и обичаи, обяснение, анализ на художествени творби, демонстрация.

4. Подготвителен компонент (предварителна подготовка):

Дейност на учителя: учителят осигурява кукерска маска, книга за народните празници и обичаи.

Дейност на учениците: набавяне на картон, кожа, ножица, лепило, текстил и други материали за изработване на кукерска маска.

4.1. Мотивация: учителят мотивира работата по темата чрез обявяване на ученическа изложба, на която ще бъдат изложени изработените маски.

4.2. Актуализиране на опита: беседа за традиционни български народни празници и обичаи и характеристиките за тях облекла и маски.

4.3. Психологически климат: разглеждане на представените в учебника облекла и маски, свързането им със съответните празници.

5. Операционен компонент (организационна част): проверка на готовността на учениците за часа; учителят запознава учениците с някои специфични особености на празниците от народния календар на българите, като акцентира върху обичаите и кукерските маски; показване на илюстрации и снимки с различни кукерски маски.

5.1. Поставяне на темата и поднасяне на новата информация: обсъждане на материалите за изработване на кукерска маска; обсъждане на техниките и тяхното изпълнение – оцветяване, изрязване, лепене, наслагване на материали и

др.; демонстрация от учителя; указания за самостоятелна работа и работа в екип; поставяне на задачата за часа – колективна апликация на тема „Кукерска маска“.

5.2. Самостоятелна работа (собствена изобразителна дейност): учителят осигурява условия за художествено-творческа изява на учениците; следи за правилно извършване на дейностите; прави корекции; оказва помощ при възникнали трудности по време на работа.

6. Оценъчно-затвърдяващ компонент:

6.1. Конферанс: представяне на изработените кукерски маски; определяне на критериите, по които ще се прави преценка – оригинални идеи, спазване на технологията на изработване на маските.

6.2. Обобщена преценка на резултатите от урока: прави се мотивирана преценка от учителя за цялостната работа; оценки на работите – сравняване въз основа на използвани техники и тяхното изпълнение; акцентира се върху начините за преодоляване на възникналите по време на работа трудности.

6.3. Подреждане на изложба с изработените маски.

Литература // References

- Angelova, L.; Legkostup, P. (2007).** Metodicheski razrabotki na urotsi po izobrazitelno izkustvo I-IV klas (in Bulgarian), Prosveta, Sofia, Bulgaria, 2007. // [Ангелова, Л., Легкоступ, Пл. Методически разработки на уроци по изобразително изкуство I-IV клас. Просвета, С., 2007].
- Angelova, L.; Legkostup, P. (2014).** Teoriya i metodika na izobrazitelnoto izkustvo (in Bulgaria). Prosveta, Sofia, Bulgaria, 2014. // [Ангелова, Л., Легкоступ, Пл. Теория и методика на изобразителното изкуство. Просвета, С., 2014].
- Legkostup, P. (2006).** Izkustvo, tvorchestvo, intelektualno vazpitanie (in Bulgarian). UI "Sv. Sv. Kiril i Metodiy", 2006. // [Легкоступ, Пл. Изкуство, творчество, интелектуално възпитание. УИ „Св. св. Кирил и Методий“, 2006].
- Papazov, B. (2014).** Izobrazitelno izkusvto. Metodicheski postanovki (in Bulgarian). Faber, Veliko Tarnovo, Bulgaria, 2014. // [Папазов, Бл. Изобразително изкуство. Методически постановки. Фабер, Велико Търново, 2014].

Магдалина К. Чолакова
Факултет по изобразително изкуство, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“,
България

Magdalena Cholakova
Faculty of Fine Arts, VTU “St. st. Cyril and Methodius”, Bulgaria

INIS SERIES

Онлайн поредица на
интердисциплинарната научна мрежа

Информационно общество

Том 1, 2022

<http://www.math.bas.bg/vt/inis/series/>

Редактори

Галина Богданова, Светослав Косев

Технически редактори

Николай Ноев, Пламен Кондов,
Николина Джановска

Издание на:

Институт по математика и
информатика при Българска академия на
науките, България

С помощта на:

Великотърновски университет
„Св. св. Кирил и Методий“, България

Online Journal of the
Interdisciplinary Scientific Network

Information Society

Volume 1, 2022

ISSN: 2815-4231

Editors

Galina Bogdanova, Svetoslav Kosev

Technical Editors

Nikolay Noev, Plamen Kondov,
Nikolina Dzhanovska

Published by:

Institute of Mathematics and Informatics
at the Bulgarian Academy of Sciences,
Bulgaria

Helped by:

“St. Cyril and St. Methodius”

University of Veliko Tarnovo, Bulgaria